

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационния труд на **Светозар Вихренов Петров**
редовен докторант към катедра „Социална работа“ във Факултет по педагогика на
Софийския университет „Св. Климент Охридски“

на тема

**„Сравнително изследване на учебници по история за първите три гимназиални
класа в България, Северна Македония и Сърбия“**

за придобиването на образователната и научна степен „доктор“ в:

Научна област: 1.2. Педагогика (Сравнително образование)

от доц. д-р **Гергана Йорданова Георгиева**, Великотърновски университет „Св. св.
Кирил и Методий“

Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите

Светозар Вихренов Петров придобива бакалавърска степен по история и магистърска степен по стара и средновековна история (пълно название на специалността “Обща история. Европейската цивилизация: античното и средновековното наследство”) от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Кариерното му развитие включва опит като учител. Затова и докторантурата му по сравнително образование е логична следваща стъпка в професионалното му развитие.

Приложената документация показва, че няма допуснати нарушения по процедурата на докторантурата. Наукометричната справка отговаря на поставените критерии.

Представената дисертация се състои от увод, три глави, заключение и използвана литература. Към текста са прибавени също научните приноси и списък с научните публикации по темата. Общият обем на дисертацията е 251 страници.

Структурата на текста методично следва анализа на образователните системи, учебни програми и учебници в избраните три балкански държави.

Уводът представя актуалността на избраната тема, разграничените предмет и обект на изследването, цели, подцели и задачи. Много подробно е описана използваната методика, което създава яснота и структурираност в последвалия текст на дисертацията. Доброто познаване на методите на работа гарантира постигането на поставените цели и дава обосновка и ясна насока на изследването.

Първа глава представя образователните система на България, Сърбия и Република Северна Македония. Разгледани са главните образователни нормативни документи на трите държави и са представени в сравнителен план структурните им модели. Представена е нормативната база свързана с учебниците – механизмите на

издаване и стандартите, които се следват. В сравнителен план са представени също учебните програми и техните специфики в отделните държави. Съгласна съм с тезата на Светозар Петров, че не винаги е удачно сравнението на българската образователна система със западноевропейските модели. Наистина сравнението със съседни държави е по-логично и по-ефективно предвид сходните им икономически, политически и социални характеристики.

Втора глава разглежда учебника по история като елемент на образователната система. Обърнато е внимание на най-често срещаните теми в избраните за анализ учебници. Представени са различните методи и подходи за изследване на учебници и са формулирани трите основни критерия за оценката им. Фокусът на изследването пада върху въпросите и задачите към уроците за нови знания, които дават съществена информация за целите на учебниците и нивото на тяхната сложност.

Трета глава се явява акцент в докторската дисертация, тъй като тя представя практическата част на изследването. В нея са разгледани деветте учебника, които са фокус на изследването. Направени са обзори на всеки от тях и са анализирани според трите определени критерия. Сравнения между учебниците от различните държави са детайлни – две по две, изработени са много на брой подробни таблици, илюстриращи съпоставките и обобщаващи събраните данни. Анализът е систематичен, организиран в таблици, което прави изводите много ясни и видими. Смятам, че подходът държавите да се сравняват както обобщено, така и две по две е удачен и извежда напред приликите и разликите в отделните образователни системи. Използваната Таксономия ясно отграничава различните нива на сложност в заложените умения при различните учебници.

Авторефератът в обем от 50 страници отговаря на изискванията за този вид научен текст. Публикациите по темата (5 бр.) съответстват напълно на темата на дисертацията и имат приносен характер.

От езикова гледна точка дисертацията се отличава с ясен и точен език и сравнително добро техническо оформление.

Научни приноси

Безспорно детайлното и систематично следване на сравнителния подход и извеждането на приликите и разликите в моделите на училищното образование, учебните програми и учебниците по история са в основата на приносните моменти на дисертацията.

Извършен е сравнителен анализ на структурните модели на училищното образование в България, Република Северна Македония и Сърбия. По същия детайлен начин са представени и сравнени структурните елементи и различните видове цели – общи и специфични, в девет учебни програми по история на трите балкански държави.

Изработена е подробна методология – стъпка по стъпка, за съдържателно, структурно и дидактично анализиране на учебниците по история. Цялостното изследване и постигнатите резултати доказват, че този подход е много продуктивен от гледна точка оценяване качеството на използваните учебници. Докторантът селектира свой подбор от критерии за съпоставяне на учебниците, който прави анализа задълбочен и съпоставката им изключително ясна.

Демонстрираната методология, основана на Таксономията на Андерсън и Кратуол е много подходяща за по-нататъшни сравнителни изследвания не само в областта на историята, но и в други хуманитарни дисциплини като при това е възможно да бъде прилагана за учебници от различни държави и на различни езици.

Важен момент при изследване на учебници по история, издадени в различни държави, е избягване фокусирането върху анализа на съдържанието, който сблъсква различните национални парадигми, залегнали в големия разказ за историята и прави невъзможно откриването на пресечните точки. От методическа гледна точка анализът на дидактическата и структурната характеристика на учебниците и урочните единици е много по-ползотворен.

Бележки

Наред с приносните моменти бих искала да отправя няколко бележки към текста, които по никакъв начин не омаловажават качеството му.

Не бих се съгласила с формулировката на поставената от докторанта хипотеза – „българските учебници са по-качествени от сръбските и македонските“ (с. 10). Първо, залагането като хипотеза в увода я прави да изглежда предпоставена. Второ твърдението би могло да се прецизира като се уточни, че българските учебници са методически по-издържани, залагат по-съвременни методи на работа и т.н., но не и да се извеждат напред такива категорични квалификации.

На второ място сравнението на учебниците, учебните профили и програми води до формулирането на констатации, които често се повтарят в отделните части на дисертацията. Би ми се искало да има по-цялостно представяне на картината на

обучението по история, с развит контекст и авторова оценка на ситуацията. Текст, който да задълбочи и развие по-подробно, а не така схематично, заключенията и изводите.

В терминологично отношение, бих препоръчала на докторанта да замени използването на думата „предизвикателност“ с по-подходящите на български „сложност“ или „трудност“.

Заключение

В заключение смятам, че докторантът е изпълнил всички изисквания и условия, залегнали в нормативната уредба. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1.2. Педагогика (Сравнително образование) на Светозар Вихренов Петров.

23.06.2022 г.

гр. Велико Търново

/доц. д-р Гергана Георгиева/